

З Братислави у Київ – літаком

Братислава після семи років відновила пряме авіасполучення з Києвом. 1 березня 2013 р. у Братиславі в аеропорту ім. М. Р. Штефаніка відбулася презентація з нагоди відкриття нового регулярного авіарейсу за маршрутом Братислава – Київ.

Як інформує Посольство України в Словаччійській Республіці, офіційні представники України та Словач-

чини у ході прес-конференції наголосили на важливості відновлення прямого авіаційного сполучення між столицями двох сусідніх держав, що пов'язане з лібералізацією Словаччиною з грудня 2012 р. візового режиму для громадян України. Разом з тим, вказали на велике значення регулярного авіаційного сполучення для розвитку туризму і для активізації словаць-

ко-українських підприємницьких зв'язків.

Авіасполучення буде здійснювати українська авіакомпанія «Air Onix» (м. Сімферополь) чотири рази на тиждень (понеділок, середа, п'ятниця, неділя) літаками Боїнг-737, з прибуттям/відбуттям в аеропорт «Київ-Жуляни», з можливістю перельоту цим же рейсом до міста Сімферополь. Відліт з Братислави о 13.00, з Києва – о 10.30 місцевого часу.

Ціна квитка в одному напрямку – від 115 €, туди і назад – від 230 €.

-мі-

▲ Тріо «Тропар» з Свидника (зліва): Анна Ванько, Марія Лабик, єрей Мирослав Гуменик.

Пряшів готується до ювілею Т. Г. Шевченка

25 лютого ц. р. в Генеральному консульстві України в Пряшеві відбулося засідання підготовчої групи по святкуванню 199 та 200-ліття з дня народження Т. Г. Шевченка. Засідання відкрила і вела Генеральний консул України Ольга Бенч. Було вирішено урочисту академію до 199-ліття з дня народження Т. Шевченка провести спільними

силами регіональних рад Союзу русинів-українців у Пряшеві та Свиднику. Крім того, 19 березня 2013 р. відбудеться урочистий концерт, його складовою частиною буде презентація щойно виданого першого тому «Енциклопедії Наукового товариства ім. Шевченка» (Львів, 2012), яку проведе докторантка Пряшівського університету Оresta Ло-

сик зі Львова, та виставка частини книжок із шевченкіани з бібліотеки М. Мушинки.

Для вшанування 200-ліття з дня народження Т. Г. Шевченка наступного року було обрано комітет із представників основних українських та українознавчих організацій та установ Словаччини: кафедри україністики Пряшівського університету (М. Чижмар), Союзу русинів-українців СР (П. Богдан), СНМ – Музею української культури в Свиднику (М. Сополіга), Спільки українських письменників (І. Яцканін) та Наукового товариства ім. Шевченка у Словаччині (М. Мушинка). Центральними акціями святкування мали б бути міжнародна наукова конференція, урочистий концерт, видання вибраних творів Т. Г. Шевченка словацькою мовою, присвячення йому окремих номерів ж. «Дукля», г. «Нове життя» та відкриття меморіальної дошки Т. Г. Шевченку на будинку Університету ім. П. Й. Шафарика в Кошицях.

Генеральний консул України Ольга Бенч приобіцяла всебічну підтримку консульства святкуванню круглого ювілею найвищого українського поета, мислителя та борця за духовно-національне і державно-політичне відродження України.

М.М.

Співдружність двох колективів сусідніх країн грає важливу роль у презентації театрального мистецтва України, справі інтеграції українського театру в європейському мистецькому просторі.

За матеріалами Закарпаття онлайн.

Минає 199 років від дня народження Тараса Шевченка (9.3.1814 – 10.3.1861)

Тарас Шевченко

Єретик
(Уривок)

Слава тобі, Шафаріку,
Вовіки і віки!
Що звів еси в одно море
Слав'янської ріки!
Привітай же в своїй славі
І мою убогу
Лепту-думу немудрую
Про чеха святого,
Великого мученика,
Про славного Гуса.
Прийми, отче. А я тихо
Богу помолюся,
Щоб усі слав'яне стали
Добрими братами,
І синами сонця правди,
І єретиками
Отакими, як констанцький
Єретик великий!
Мир мирові подарують
І славу вовіки!

Співпраця театрів

Днями відбулася зустріч директора Закарпатського академічного обласного театру ляльок Мирослава Петія та директора Кошицького театру ляльок Павла Грегорчака. Метою поїздки до словацьких колег у місто Кошиці було підписання Угоди про творчу співдружність на наступні роки, затвердження планів спільної роботи та обмін досвідом. У зустрічі також взяли участь директор Міжнародного фестивалю «Інтерлялька», заслужений працівник культури України Олександр Турянниця та художній керівник Кошицького театру ляльок, директор фестивалю «VIRVAR» Іван Соґел.

Цього разу у планах спільної роботи передбачено, зокрема, участь колективу театру ляльок «Бавка» в акціях з нагоди Дня міста Кошиці; перегляд словацькими лялькарями прем'єр закарпатських колег, а закарпатцями – словацьких; участь Закарпатського академічного обласного театру ляльок з виставою на «Днях лялькового театру міста Кошиці у іграх батьків з дітьми «VIRVAR – 2013»»; традиційна участь словацького колективу у Міжнародному фестивалі театрів для дітей

«Інтерлялька-2013» у місті Ужгороді; виступ закарпатських фахівців на VII науково-практичній конференції на тему «Зображення народного та класичного мистецтва на національних сценах театрів ляльок» з демонстрацією вистав; презентація лялькового мистецтва Кошицького театру в місцях проживання словаків Закарпаття, а театру ляльок з Ужгорода – в місцях локального проживання словацьких українців та багато інших цікавих ідей.

ЩИРА ПОДАКА ОРГАНІЗАТОРАМ КОНЦЕРТУ

26.2.2013 р. Первинна організація № 2 Союзу русинів-українців СР в Пряшеві підготувала вечір із духовною та народною піснею під назвою «Душа співає». Заповнений до останнього містечка театральний зал не встиг оплесками. Ось як сприйняв концерт проф. Михайло Роман.

ка під керівництвом д-р І. Світок і Тріо «Тропар» із Свидника під керівництвом єрея Мгр Мирослава Гуменика, ще не було.

Не находжу слів, щоб передати свої почуття натхнення, захоплення і гордості, бо справді кожна пісня чи духовного або світського змісту запала глибоко в мою душу і як свідчили бурхливі оплески,

▲ Співацька група «Сердечко» З'єднаної школи ім. Т. Шевченка в Пряшеві.

Під час свого життя мені довелося побувати на багатьох концертах у Пряшеві, але стільки радості і щастя, яке я зажив 26 лютого в Театрі О. Духновича, де виступили Хор Православного богословського факультету Пряшівського університету під керівництвом доц. А. Дерев'яник, Співацька група «Сердечко» З'єднаної школи ім. Т. Г. Шевчен-

також і в душі всіх присутніх у повному залі театру.

Учасники концерту ще раз продемонстрували і довели присутнім, яке велике духовне багатство маємо ми, русини-українці Пряшівщини. Довели, що пісня може зробити чудо з чуливою і неупередженою людиною, зокрема наша карпатська пісня. З таким концертом вони можуть виступити в будь-якій залі Словаччини чи закордоном і не зроблять нам ганьби. Не дозволю собі робити оцінки та різницю між окремими виконавцями, бо всі у мене викликали ті найкращі почуття, вони не раз викликали у мене слози радості і гордості на них.

Гадаю, що організатори цього чудового концерту не залишаться на тому одному концерті і будуть організувати далі. Переконаний, що тим зроблять більше, ніж багато лекцій про чудодійну силу української пісні чи українського слова. Щира Вам, подяка, пані Олеар, пані Петрик, пані Дерев'яник, пані Світок, пані Ванько, пані Лабик і Вам, отче Гуменик, та всім, які виступили на сцені ТОД 26 лютого 2013 р.

Михайло РОМАН.

▲ Хор Православного богословського факультету Пряшівського університету.

До кого ж, якщо не до мами? (Глоса)

Коли малій дитині чогось не вистачає, коли і доросла опиниться в складній ситуації, то до кого першого простягає руки? Як правило, до особи найближчої, найріднішої – до мами. Мама, може, і не завжди в силі допомогти, але хоча б приголубить, попестить дитину, пояснить, розговорить.

Батьківщина вважається матю народом. Народу не лише в етнічному слова смислі, тобто не лише державотворчого народу, але й інших його громадян. Тим більше, коли вони тривалий час проживають на терито-

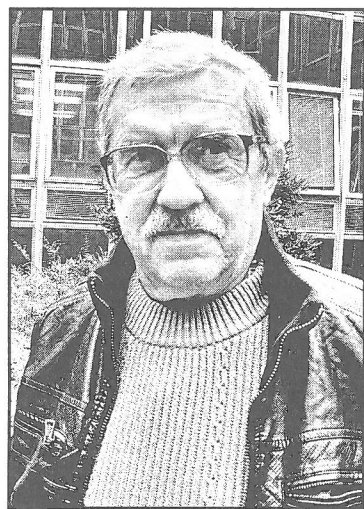
рії, яка внаслідок геополітичних та інших причин опинилася в даному державному утворенні.

Предки русинів-українців, що нині проживають в Словацькій Республіці, жили в різних державах: в Угорському королівстві, Австрійській монархії, Австро-Угорщині, першій Чехословацькій Республіці, в Словацькому штаті, знову в Чехословаччині, а тепер в Словаччині. Та ті ж родини десятків генерацій як жили колись в Орябині, Руській Порубі, Варадці, Вапенику, Підгородді, так і живуть понині. Вони не пришельці, не емігран-

ти, не діаспора. Вони тутешні, зі своїми землями, лісами, храмами і цвинтарями. Як клали голови за Австро-Угорщину або за Чехословаччину, так її, у випадку потреби, здатні покласти і за теперішню батьківщину. Лиш най ніхто не каже, що вони не можуть простягати руку до матері. Ми добре знаємо, що мама зараз в біді, тому й не просимо хтосна що. Лише те, а може, й менше, що мають й інші діти цієї ж матері і що мають діти інших матерів.

Чи, може, ми простягаємо руки до мачухи, яка замінила маму ще в нашому ранньому дитинстві, коли ми ще не тямали перипетії цього глобального світу? Якщо так, то легко дістати й по пальцях.

Павло БОГДАН.

Лише з любові до людини (До 75-річчя від дня народження Й. Збіглей)

багатьох читачів, в тому числі в перекладах на інші мови.

Поет виробив свій власний поетичний стиль.

Перше, що впадає в наші очі, читаючи вірші Й. Збіглей, це передусім їх словесний лаконізм, але й глибокий зміст (іноді майстерно прихований), поетична майстерність – афористичність, символічність, метафоричність, словом художня образність, за допомогою якої висловив по-філософськи та поетичною мовою свої почуття і думки про земне життя людей, яких безмежно любить; висловив їх болі і радощі, сни і мрії, своє розуміння краси, добра і зла, незадоволеність тими, які зрадили своє походження, мову і націю.

Й. Збіглей ніколи не намагався бути ангажованим, політичним чи партійним поетом, але, на нашу думку, він весь час ангажувався за правду, добро, справедливості і щастя людини на землі. Він був і залишився не байдужим до минулого чи сучасного стану русинів-українців Пряшівщини.

Від самого початку Й. Збіглей намагався бути оригінальним, передусім щодо зовнішнього оформлення вірша. Його поетичне мислення відрізняється від класичного, яке панувало не лише в українській поезії Пряшівщини, але і в чехословацькому чи загальноукраїнському літературному розвитку. Це не раз приводило читачів, але й кваліфікованих критиків до непорозуміння його текстів, але він не відступав од обраного шляху (і зробив добре), бо то відповідало його розумінню і сприйманню навколишнього світу. При цьому його мова, художні образи оригінальні, неповторні.

Художні образи мають суто карпатський дух, аромат і колір. Коли ми вже заговорили про мову його творів, то треба сказати, що поет не має філологічної освіти, що він все активне життя живе і працює у словацькомовному середовищі, рідко чує чи зустрічається з українською літературною мовою, навіть з її діалектами, але і так вона у його творах звучить сильно по-українськи, несе в собі український дух. Й. Збіглей заслуговує високої оцінки і пошани за те, що так майстерно використовує у своїй поезії

карпатський колорит, аромат і дух.

Важко сказати, котра його поетична збірка найкраща, найпоетичніша, бо кожна неповторна, бо він ніколи не повторювався, весь час удосконалював свій поетичний голос, а головне, писав лише з любові до людини. Він виступав у різних іпостасях, знаходив все нові художні образи – порівняння, метафори чи символи, використовував різні типи віршів – від рефлексій, сентенцій, мініатюр, медитацій до розгорнутих, розлогих аж епічних віршів. Він має від Бога дивовижний дар передати словами те, що нормальна людина не спостерігає, не відчуває чи не чує. Він здатний передати, зобразити навіть кольорове бачення звуку, зором уявити передгрозовий стан у природі, синючі даліни, кульгавий час, сонце в руках хлопця, країну восьмого дня, здатний перекласти навколишній світ на ноти, малювати на небо тощо. Може, і тому багато його віршів якісь етеричні, легкі, але одночасно й глибокі, багатозначні, іноді навіть загадкові, але завжди поетичні. Так може писати лише великий майстер поетичного слова.

Типовим для віршів Й. Збіглей є те, що він в них частіше запитує, ніж відповідає і тим він закликає читача до співучасті, до вдумливого читання. Вражає мене його поезія, бо вона ласкава, мила, мудра, іноді м'яко сатирична та аж місцями гумористична, багата художніми образами, словом, має все, що має мати справжня, висока поезія.

Як шанують поезію Й. Збіглей в Україні, я переконався багато разів, зокрема під час нашого спільного перебування на Шевченківському святі у Харкові 1985 року. Я радий, що був свідком його поетичного росту, що мав можливість пізнати його ближче, кохатися його поезією і писати про неї. Усвідомлюю, що не завжди я збагнув її багатство, бо його поезія – справді загадкове і надто багате художнє явище.

За себе і за читачів дякую тобі, Йосифе, за насолоду і радість, яку приносила нам твоя поезія. Хай і надалі надихає тебе муза на нові поетичні твори.

З роси і води

На многая і благая лім!

Михайло РОМАН.

Держава повинна відновити діалог

У вівторок, 5-го березня 2013 року, в Пряшеві під керівництвом голови Центральної ради СРУСР Петра Сокола відбулось перше засідання Президії СРУСР після VI з'їзду Союзу русинів-українців СР (26 січня 2013 р.). На програмі засідання були питання апікації в життя рішень VI з'їзду та визначення окремих завдань для органів (в тому числі дорадчих) і організацій громадсько-культурної національної організації русинів-українців.

За рішенням з'їзду, замість попередніх дев'яти членів в нинішній склад Президії входить одинадцять, п'ятеро з яких є новими і, по суті, презентують всю організаційну структуру Союзу русинів-українців СР.

За результатами обговорення поточних питань на найближчий період Президія, крім іншого, прийняла Ставлення до виступу прем'єр-міністра СР Роберта Фіца 26 лютого 2013 року в Мартині.

STANOVISKO

Predseda Zväzu Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky k vystúpeniu predsedu vlády SR Roberta Fica na medzinárodnej vedeckej konferencii k 150. výročiu založenia Matice slovenskej

Rusíni-Ukrajinci ako národnostná menšina a ich najväčšia a najrepresentatívnejšia organizácia Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenskej republiky vždy prejavovali plnú lojalitu k štátu, v ktorom žijú a ktorý považujú za svoju vlasť. Plnia si rovnaké povinnosti ako ostatní občania republiky a nenárodokujú si nijaké zvláštne výhody oproti ostatným. Preto s prekvapením vnímajú slová jedného z vrcholných predstaviteľov štátu adresované národnostným menšinám. Menšiny nenahujú ruky a nežobru, žiadajú len to, čo im podľa zákona patrí a k čomu sa Slovensko zaviazalo aj na medzinárodnom poli. Keď tieto požiadavky porovnávame s niektorými inými štátmi, potom ich musíme hodnotiť ako pomerne skromné. Ved' na Slovensku sa už roky nemôžeme dopracovať ani k základnému zákonu o postavení národnostných menšín a financovaní ich kultúry. Právo subsidiarity, teda právo podieľať sa na riadení svojich vecí zakotvené v Ústave SR, môžeme chápať skôr iba symbolicky, pretože v skutočnosti sa väčšinou rozhoduje o nás bez nás.

Zdôrazňujeme, že Rusíni-Ukrajinci sú autochtónnym obyvateľstvom Slovenska, dlhé stáročia kompaktnie obývajú územie severovýchodného Slovenska a cítia sa tu doma. Ich spolužitie so slovenským ná-

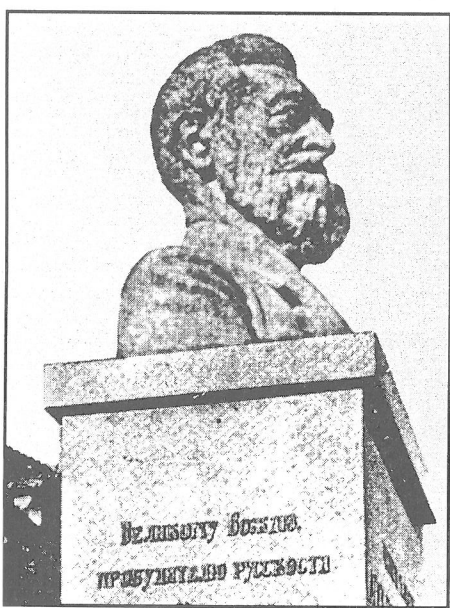
rodom bolo vždy dobré a ich predstaviteľ Adolf Dobriansky patril k spoluzakladateľom Matice slovenskej. Preto tieto výroky chápu o to citlivejšie a bolestivejšie. Nazdávame sa, že na Slovensku výrazne chýba dialóg medzi zástupcami štátu a touto ale aj inými národnostnými menšinami. Stalo sa takmer pravidlom, že štátne orgány buď reagujú vyhýbavo alebo vôbec nereagujú na listy a stanoviská národnostných organizácií, že ignorujú žiadosti o prijatie a o rozhovory. Rovnako v médiách sa pozornosť venuje iba najväčším národnostným menšinám a zabúda sa na to, že každá menšina má svoje špecifické problémy, ktoré sa dajú riešiť len v dialógu s jej predstaviteľmi. Žiadosť o prijatie sme adresovali nedávno aj premiérovi SR v liste, ktorý sme mu zaslali spolu s vyhlásením delegátov VI. zjazdu ZRUSR, ktorý sa konal 26.1.2013, a v ktorom sa uvádza niekoľko aktuálnych problémov tejto menšiny. Veríme, že naša žiadosť bude akceptovaná a že takéto dialógy sa stanú pravidlom.

Prešov 5. marca 2013

**Predseda Ústrednej rady
Zväzu Rusínov-Ukrajincov
Slovenskej republiky**

▲ Так виглядає вишита обкладинка статуту Матиці словацької. (1863 р.). Одним із її засновників був Адольф Добрянський.

◀ Первісне погруддя Адольфа Добрянського в Михалівцях (автор Олена Мандич-Шіналі, відкриття відбулось 28.11.1928 р.).

15.10.1995 р. пам'ятник було зруйновано.

28.12.2000 р. погруддя було знову відновлено за сприяння Міського уряду в Михалівцях і Матиці словацької.

„Želám si, aby sa prestalo menšinovými právami vydierať a je jedno, či je to menšina rómska, inak orientovaných ľudí, menšina názorová alebo menšina etnická. Platí, že štát je národný a spoločnosť je občianska.“

„Stáva sa módnou zvyklosťou, že od menšín žijúcich na Slovensku vídame najmä požadovačnosť, ale nijaké povinnosti voči štátu, skôr natiahnuté ruky, zato takmer minimálne pestovanie občianskych cností.“

**Роберт Фіцо на конференції
Матиці словацької в Мартині, 26.02.2013 р.**

Презентація цікавої монографії

В цьому році минає 20 років від підписання Договору про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою, котру 29 червня 1993 року підписали тодішні президенти Міхал Ковач та Леонід Кравчук. Якраз оцей період аналізує монографія Тетяни Сергієнко: *Українсько-словацькі відносини: формування системи міждержавного співробітництва*, котра вийшла у 2012 році у Інформаційно-видавничому центрі ЗІППО в Ужгороді.

Презентацію згадуваної монографії, яка відбулася 22. 2. 2012 в Культурно-освітньому центрі Державної наукової бібліотеки в Кошицях, організувало Словацько-українське товариство, Кошиці. Співорганізаторами презентації були: Інститут суспільних

країн після 1993 року, становлення системи взаємодії між основними державними інституціями України і СР – парламентами й урядами, главами держав і урядів, міністерствами та відомствами. В монографії розглядається також діяльність Міжурядової українсько-словацької комісії з питань торгово-економічного і науково-технічного співробітництва та Міжурядової українсько-словацької комісії з питань національних меншин, освіти і культури, взаємодія регіональних і місцевих органів державної влади та самоврядування України і СР, транскордонна співпраця регіонів двох країн, у тому числі в рамках Карпатського Євро регіону. Вивчення процесу встановлення і розвитку взаємовідносин між Україною та СР дозволяє підсумувати

▲ Тетяна Сергієнко розповідає про свою монографію. За столом зліва Володимир Мезенцев, Іван Бача, Маріан Гайдош, Тетяна Сергієнко, Маріан Токар, Ян Гашпар.

наук САН, Державна наукова бібліотека, Об'єднання слов'янської взаємності – регіон Кошиці та Регіональна рада Союзу русинів-українців СР, Кошиці.

Учасників презентації та її організаторів на домашній території привітав директор Державної наукової бібліотеки д-р Ян Гашпар. Голова Словацько-українського товариства Іван Бача представив делегацію гостей з України, яку творили старші наукові співробітники Науково-дослідного інституту політичної регіоналістики Ужгородського національного університету, кандидати історичних наук Тетяна Сергієнко та Тетяна Безега і голова Агенції досліджень регіонального соціуму «КАРПАТІЯ», кандидат історичних наук доц. Маріан Токар.

У вступному слові д-р Маріан Гайдош, к.н., котрий був одним з рецензентів згадуваної монографії та ініціатором презентації, позитивно оцінив довгорічну співпрацю різних інституцій України та Словаччини, в результаті якої змінився до кращого погляд словацьких мас-медіа про ситуацію в Україні. Границя між Словачиною та Україною нас об'єднує, але й розділює. Тому потрібно поширювати та поглиблювати всебічну співпрацю обох країн, щоб користь з неї була для обох сторін.

Авторка монографії Тетяна Сергієнко у своєму виступі розповіла про свою роботу при збиранні матеріалів з центральних державних і відомчих архівів України та Словацької Республіки, насамперед міністерств закордонних справ, культури, економіки, міжнародних асоціацій, спеціалізованих і громадських організацій та об'єднань, культурно-національних товариств. Свою увагу зосередила на проблеми перехідного періоду співробітництва та формування договірно-правової бази міждержавних стосунків двох незалежних

▲ Частина учасників презентації.

не тільки позитиви співпраці, а й розкрити гальмуючі чинники двостороннього співробітництва.

Доц. Маріан Токар навів, що монографія Тетяни Сергієнко вийшла як шосте видання у серії «Studia Regionalistica» і стисло характеризував інші видання наведеної серії.

На закінчення презентації представник Об'єднання слов'янської взаємності – регіон Кошиці Володимир Мезенцев підняв тост, в якому побажав дальших успіхів у розвитку співпраці між Україною та Словацькою Республікою та запросив всіх присутніх на неформальну дискусію при каві та закускі.

У монографії характеризовані основні дії, які вплинули на формування системи міждержавного співробітництва, визначені основні періоди становлення і розвитку українсько-словацьких відносин, сформульовані завдання монографії, методологічні принципи дослідження і наведені джерела матеріалів, які стали предметом дослідження. Увага приділяється зовнішньополітичним відносинам, економічному співробітництву, зв'язкам і взаємовпливам у гуманітарній та духовно-культурній сферах, транскордонному і міжрегіональному співробітництву в системі міждержавних відносин України та СР. Складовою частиною монографії є широкий список неопублікованих (22 стор.) та опублікованих (26 стор.) джерел. В додатку наведений список матеріалів, які творять договірно-правову основу українсько-словацького міждержавного співробітництва та вичерпний перелік акцій (25 стор.), які були в рамках культурного співробітництва України і Словаччини.

Монографія Тетяни Сергієнко: *Українсько-словацькі відносини: формування системи міждержавного співробітництва* може бути корисною для всіх, хто цікавиться історією Словаччини і становленням українсько-словацьких відносин.

Іван БАЧА.

треба була наявна і був потрібний якийсь суб'єктивний поштовх.

Старостка села Мгр Надежда Сірка мала щасливу руку, коли підписалась під ініціативу створення першого компакт-диску «Ублянки».

Ініціатива і витривалість старостки принесли свої плоди. Після довгої організаційної підготовки, фінансового забезпечення, реалізації часткових завдань, запису, друку і т.д. маємо в руках документ, доказ якості співу, інтерпретації на вищому якісному рівні. Нічого не виникло принагідно, не легко було поєднати щирість співацького прояву, дотримати жанрову характеристику і т.д. Із цілого творчого та інтерпретаційного колективу важко оцінювати кого-небудь одного – все було взаємно зумовлене, пов'язане.

Першим ступенем була драматургія – вибір того найкращого, типового з репертуару «Ублянки» (Мирослав Кереканич, Анна Голубова, Симона Федорова).

Дуже відповідальною була стилізація супроводів пісень. Супровід може підкреслити пісню, її зміст і характер,

▲ Галина Павловська в українському віночку.

ВЕЧІР ГАЛИНИ ПАВЛОВСЬКОЇ

Галина Павловська є в сучасності найпопулярнішою письменницею, публіцисткою та сценаристкою в Чехії. Має на своєму рахунку два десятки книжок, шість сценаріїв, чотири кінофільми, понад двадцять інсценізацій в телебаченні та кілька серій телевізійних «шоу», з яких найбільш відомим є «Бананові рибки» (Banánové rybičky). Були в неї і власні часописи («Halyna», «Glanc»), видавництво та кілька ролей у телевізійних фільмах. В сучасності дуже популярною є «Мамбашов» Галини Павловської.

До Пряшева 10 березня ц. р. вона приїхала із новою програмою «Банановий кит» (Banánová veľryba). В залі найбільшого пражського кінотеатру «Скала» (раніше «Токай», а ще раніше теж «Скала»), заповненому до останнього місця (квиток 14 євро) вона в першій частині розважала глядачів своїми пікантними життєвими пригодами, які завжди кінчалися «гепі-ендом», в другій – дотепно відповідала на письмові запитання глядачів.

Вийшовши на сцену, вона, представляючи себе, підкреслила, що по батькові є українкою, по матері – чешкою, а в Пряшеві почуває себе як дома, оскільки в її першому кінофільмі «Спасибі за кожен новий ранок» (Díky za každé nové ráno) грали актори колишнього Українського національного театру (нині – Театр ім. Олександра Духовича). На доказ свого походження вона перед очима публіки наділа на голову типовий український віночок, оздоблений жовто-синіми стрічками, привезений

з останньої її подорожі в гуцульське село Ясіня на Закарпатській Україні (батьківщині її тата Василя Клочурака, рідного брата Степана Клочурака – президента Гуцульської республіки 1918-1919 року, міністра господарства та оборони Карпатської України 1939 року та дванадцятирічного в'язня ГУЛАГу в сибірській Воркуті 1945-1957 років). Віночок вона не знімала до кінця першої частини програми.

Значна частина її життєвих пригод першої частини була пов'язана з її батьком Василем та його нестандартними «виховними методами». Не оминула вона ні веселі пригоди в телевізійних передачах, пригоди з подорожі в США (куди вона їздила перебрати премію в сумі п'ять тисяч доларів за найліпший телевізійний сценарій), зі своїх телефільмів тощо. Бурхливі оплески та масовий сміх викликала розповідь артистки про те, як на «протоколярній вечері» з президентом Чехії Вацлавом Гавлом та Україною Леонідом Кучмою вона звернулася до дружини останнього по-українськи, а та не змогла відповісти їй рідною мовою, бо нею не володіла. Це, мовляв, викликало справжній дипломатичний конфуз, бо дружина Людмила потрапила у незручне становище.

Більшість запитань другої частини торкалася її особистого життя. На кожне з них вона відповідала з приємним гумором. Глядачі, наприклад, довідалися, що живе вона у спільній квартирі з 93-річною мамою та 86-річною тещою, чоловіком та

(Продовження на 4 стор.)

але може спотворити настрій пісні, може стати самоцінною віртуозною і т.д. Здається, що стався перший випадок, – перші відгуки є дуже позитивні (обробку зробив я В. Л.).

Інтерпретація вокальна та інструментальна була в руках М. Кереканича. Він тонко відчув душу ублянської пісні, зумів підтримати у співачок належне зосередження, вирівняти голосово та інтонаційно їх виконання. Не можна обійти слова визнання звукових майстрів (Сергій Ковач, Діоніз

Манько), як і остаточну підготовку реалізації (В. Гашак).

Особливі сторінки можна було б написати про чудово підготований концерт з нагоди презентації компакт-диску. Кілька генерацій співаків і співачок з Ублі, атрактивні гості з близької і далекої околиці, а зокрема концерт ансамблю «Хемлон» були окрасою урочистого вечора, який довго зістанеться в пам'яті і серці не лише домашніх ублян, але і всіх присутніх гостей.

Володимир ЛЮБИМОВ.

Ублянська долина крила дістала...

... і летить вона через гори, долини, понад наш край... співом потішає, серце звеселяє, як холодна водиця з гірської студеньки, втомленого путника освіжає, така пісня нам сили, нові надії в душі нашої пробуджує...

Новими крилами Ублянської долини став компакт-диск (CD) «Ублянка. Наші найкращі ублянські», який цими днями укріпив світло світу з нагоди 40-річчя виникнення фольклорної групи і триєдиною водицею був похрещений у домі культури в Ублі. Може, в цьому нічого особливого немає – видаються десятки компакт-дисків різного жанру в різних місцях і містах, та все ж таки перший компакт-диск, виданий в Ублі, викликає цілий ряд асоціацій і роздумів.

В Ублі, в Ублянській долині завжди співалося, так як співалося і співається в інших наших селах, регіонах

і областях. Цей примарний прояв людського духу, примарна потреба співу, потреба творити пісні, тексти, пісню проявляти почуття, пісню супроводжувати окремі життєві ситуації, обряди, звичаї удержуються там, де культурні, суспільні, національні обставини це потребують, підтримують, удержують. В цьому напрямі Убля може гордитися чистотою стилю і жанру народного співу, а «Ублянка» є прикладом свідомого підходу до народних традицій, до їх збереження. І вона робить не принагідно, але планомірно, систематично і доводить це протягом неймовірних сорок років своєї діяльності.

Зовсім не дивно, але прямо закономірно, що протягом такої довголітньої діяльності поступово виникала потреба нових кроків, нового рівня інтерпретації. Отака об'єктивна по-

КИЇВСЬКІ КНЯЗІВНИ НА ПРЕСТОЛАХ ЄВРОПИ... (3)

Святослава (Сватава) Казимирівна (1046 – 01.09.1126) – королева Чехії, дружина чеського короля Вратислава II; дочка польського князя Казимира I Відновника з династії П'ястів та давньоруської князівни Доброніги-Марії – дочки великого князя київського Володимира Святославича (Великого); сестра польських королів Болеслава II Сміливого (Щедрого) та Владислава I Германа.

У 1062 р. Святослава з метою покращення відносин між Польщею та Чехією була видана заміж за чеського короля Вратислава II. Але цей союз не зняв напруги у відносинах двох держав. Від цього шлюбу народилися: Болеслав, герцоги Богемії Борживой II,

Владислав I, Собеслав I та дочка Юдіт.

Після смерті чоловіка переїхала до резиденції на території Богемії, де намагалася примирити своїх синів у боротьбі за чеський престол.

Петро ЮЩЕНКО.

▲ Портрет (уявний) Святослави (Сватави) Казимирівни.

чаїв з очевидними паралелями з різдвяними звичаями в Україні. Так, наприклад, і для русинів-українців Східної Словаччини характерним є ритуальне миття в поточній воді з обрядовим печивом т.зв. водяником; підготовка святвечірнього стола із домінуючим на покуті невимолоченим ячмінним або пшеничним снопом, який клали на найпочеснішому в хаті місці під святими іконами, додаючи до нього серп та ціпи для забезпечення багатого врожаю; а, особливо, Другий святвечір (18 січня). В народі він побуває ще під назвою «бабський вечір», оскільки жінки виготовляли в цей час з гладкої мук та освяченої води тісто, яким натирали хрестики на поодинокі хатні меблі та вхідні двері, щоб оберігати своє житло від нечистих сил та всякого іншого лиха. І хоч обрядові страви були ті самі, що й на Святий вечір, вечірня атмосфера вже не була такою святковою, як це було 6-го січня.

Надія ВАРХОЛ.

NEBÍČKO V RARUČKE в етнографічній експозиції просто неба СНМ-МУК в Свиднику

В п'ятницю, 15 лютого 2013 року, в ареалі етнографічної експозиції просто неба Словацького національного музею – Музею української культури в Свиднику знімалася частина популярної телевізійної гастрономічної реліції «Nebíčko v rarůčke» з тематикою православних різдвяних свят, спрямованих на святвечірню традиційну обрядову страву, яких налічувалося 7, 9 або 12. Найхарактернішою з них в русько-українському етносі Східної Словаччини є, крім іншого, грибова мачанка. Для даної кулінарної реліції її готувала свідничанка Марія Лаца, якій асистував шеф-кухар Ярослав Жідек. До мачанки пані Маша,

як себе фаміліарно представила, власноручно впекла вдома з гладкої мук та картоплі святвечірній обрядовий хліб крачун із запеченою головою часнику та червоними шипшинами («свербогузками»). Пан Ярослав Жідек підготував українську обрядову ритуальну страву – кутю – пшеничне зерно з медом та маком. Крім куті, були ще смажені пироги з овочевою начинкою та сметаною.

Пан Жідек оглянув скансен на саях з кінським запрягом. Мовилося й про православне Різдво, особливо Святий вечір («Святий вечір»), який за юліанським календарем святкується 6 січня і визначається цілою палітрою старовинних зви-

ВЕЧІР ГАЛИНИ ПАВЛОВСЬКОЇ

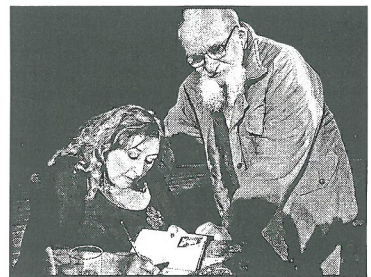
(Закінчення з 3 стор.)

двома собаками, любить їздити на відпочинок в гори або на море, де завжди з нею трапляються неочікувані веселі пригоди. Свою доволі габаритну фігуру вона з невеликим успіхом залюбки піддає самоіронії, що викликає симпатії публіки.

На запитання, коли глядачі побачать телефільм «Таємниця роду Галини Павловської», який штаб чеських телепрацівників минулого року знімав теж на Закарпатській Україні та у Пряшеві, Галина Павловська відповідала, що прем'єра цього фільму відбудеться на станції СТ 1 в середу, 13 березня 2013 р., о 21.00 год., а реприза – у п'ятницю, 15 березня, о 9.30 год.

Позитивну відповідь на запитання одного з глядачів, чи любить вона українські пісні, артистка продемонструвала бездоганним виконанням лемківської пісні «На поточку-м прала, на вербочку клала, поможи мі, Поне Боже, што-м собі думал» у супроводі акордеоніста Михала Черв'єнку, гостем її вечора, який своєму віртуозно грою на акордеоні чу-

дово доповнював не менш віртуозні розповіді та відповіді героїні вечора, яка, на відміну від багатьох т.зв. «нових українців», за кордоном не приховує своє українське походження, але гордо голоситься до нього.

▲ Г. Павловська підписує свою книгу М. Мушинці.

Галина Павловська продавала і тут же на сцені підписувала п'ять своїх останніх книжок, виданих її видавництвом «МОТТО». З автографами прославленої авторки на придбаних книгах поверталось додому понад півсотні задоволених прямишчан.

Микола МУШИНКА.
Фото: Магда Мушинка.

Календар

1.4.1913 р. – народився в Бехерові Бардівського округу письменник Федір Лазорик (100). Помер 4.7.1969 р.
1.4.1913 р. – народився в Габурі Меджилабірського округу педагог, громадський діяч Андрій Єдинак (100).
1.4.1933 р. – народився на Закарпатті вчений-літературознавець Олекса Мишанич (80). Помер 1.1.2004 р.
3.4.1873 р. – народився чеський лікар Ян Янський (140). Помер 8.9.1921 р.
3.4.1898 р. – народився останній опришок Карпат Микола Шугай (насправді Микола Петрович Сюгай) (115). Вбитий 16.8.1921 р.
3.4.1908 р. – народився український поет-гуморист і сатирик Степан Олійник (105). Помер 11.1.1982 р.
3.4.1918 р. – народився видатний український письменник Олесь Гончар (95). Помер 14.7.1995 р.
4.4.1113 р. – князь Володимир Мономах розгромив половців над Солодицею (900).
4.4.1968 р. – помер чеський письменник, автор монографій про українську літературу, перекладач Франтішек Тіхий (45). Народився 21.5.1886 р.
7.4.1348 р. – заснування Карлового університету у Празі (665).
7.4.1993 р. – помер лікар, поет Михайло Качалуба (20). Народився 7.11.1908 р.
8.4.1913 р. – народився у Странях Старолюбівнянського округу педагог, письменник, громадський діяч Іван Вавринчик (100). Помер 10.8.1993 р.
9.4.1888 р. – народився російський письменник Анатолій Виноградов (125). Помер 26.11.1946 р.
10.4.1793 р. – народився у Вишньому Тваріжі Бардівського округу Пряшівський єпископ, культурно-освітній діяч Йосиф Гаганець (220). Помер 22.12.1875 р.
10.4.1898 р. – народився Степан Скрипник, патріарх УАПЦ Мстислав (115). Помер 11.6.1993 р.
11.4.1888 р. – народився дослідник історії Закарпаття, вчений-славіст Євген Перфецький (125). Помер 18.8.1947 р.
10.4.1978 р. – помер поет Юлій Боршош-Кум'ятський (35). Народився 8.7.1905 р.
10.4.1933 р. – народився український письменник Віктор Близнець (80). Помер 2.4.1981 р.
11.4.1938 р. – був розстріляний український композитор, мистецтвознавець, перший теоретик українського народного танцю Василь Верховинець (75). Народився 5.1.1830 р.
11.4.1928 р. – народилася в Солописках біля Праги літературний критик, перекладач Зіна Генік-Березовська (85). Померла 1.2.1991 р.

12.4.1823 р. – народився російський драматург Олександр Островський (190). Помер 14.6.1886 р.
12.4.1903 р. – народився словацький артист і співак Кріштоф Веселый (110). Помер 13.3.1977 р.
12.4.1923 р. – народився літературознавець, фольклорист Орест Зілинський (90). Помер 17.7.1976 р.
13.4.1883 р. – народився російський поет Дем'ян Бедний (130). Помер 25.5.1945 р.
13.4.1883 р. – народився російський композитор Олександр Александров (130). Помер 8.7.1946 р.
14.4.1888 р. – народився український мовознавець Леонід Булаховський (125). Помер 4.4.1961 р.
15.4.1968 р. – помер український композитор Борис Лятошинський (45). Народився 3.1.1895 р.
15.4.1918 р. – помер український письменник Іван Нечуй-Левицький (95). Народився 25.11.1838 р.
17.4.1873 р. – помер український композитор, драматург, співак Семен Гулак-Артемовський (140). Народився 16.2.1813 р.
20.4.1903 р. – народився український поет і прозаїк Юрій Шкурупий (110). Був розстріляний 25.11.1937 р. в Ленінграді.
23.4.1923 р. – народився український письменник Василь Земляк (90). Помер 17.3.1977 р.
23.4.1948 р. – народився в Дячові Сабинівського округу оперний і концертний співак Словаччини Сергій Колчак (65).
24.4.1803 р. – народився в Тополі Снинського округу будитель Олександр Духнович (210). Помер 30.3.1865 р.
25.4.1913 р. – помер український письменник Михайло Коцюбинський (100). Народився 17.9.1864 р.
27.4.1938 р. – народився український поет Анатолій Бортняк (75). Помер 22.7.2009 р.
28.4.1813 р. – помер російський полководець Михайло Кутузов, який на початку 1806 р. перебував з російськими військами в Кошицях, Пряшеві, Бардієві і Свиднику (200). Народився 16.9.1745 р.
29.4.1883 р. – помер церковний діяч, педагог Микола Крет (30). Народився 3.10.1912 р. в Странях Старолюбівнянського округу.
30.4.1878 р. – народився у Сопківцях Гуменського округу церковний діяч, педагог, науковець Микола Руснак (135). Помер у січні 1955 р.
30.4.1883 р. – народився чеський письменник Ярослав Гашек (130). Помер 3.1.1923 р.
30.4.1913 р. – народився в Каміонці Старолюбівнянського округу педагог і культурно-освітній діяч Степан Бітнер (100). Помер 18.12.1994 р.
квітень – 60 років тому вийшов перший номер літературно-мистецького і публіцистичного журналу «Дукля».

Програма радіо

15.3.2013 – п'ятниця
19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
16.3.2013 – субота (У)
15.00 – 16.00 – Музичні вітання
20.00 – 21.00 – Радіо молодих
21.00 – 22.00 – Радіожурнал
22.00 – 22.30 – Корені
22.30 – 23.00 – Гіт-парад українських пісень – реприза
23.00 – 23.45 – Од села до села – реприза
23.45 – 24.00 – Музичне віконець
17.3.2013 – неділя (У)
09 – 10.00 – Літургія ГКЦ
19.00 – 19.45 – Особистості на радіо: Д. Гнатюк
19.45 – 20.00 – Казка
20.00 – 20.30 – Музичні вітання
20.30 – 21.00 – Літературне віконець: 3 творчості Т. Шевченка – реприза
21.00 – 22.00 – Радіожурнал – реприза
22.00 – 22.30 – Музика національностей – реприза
22.30 – 23.30 – Радіо молодих – реприза
23.30 – 24.00 – Музика національностей – реприза
18.3.2013 – понеділок
19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)
20.3.2013 – середа

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
21.3.2013 – четвер
19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)
22.3.2013 – п'ятниця
Передача не йде – Гала-концерт С. Страчини
23.3.2013 – субота (Р)
15.00 – 16.00 – Музичні вітання
20.00 – 21.00 – Радіо молодих
21.00 – 22.00 – Радіожурнал
22.00 – 22.30 – Літературне віконець: С. Сухий: «Повіданки з-під Бескида»
22.30 – 23.00 – Музика національностей – реприза
23.00 – 23.45 – Село грає, співає і думу думає: М. Демочко – реприза
23.45 – 24.00 – Музичне віконець
24.3.2013 – неділя (Р)
19.00 – 19.45 – Бесіда кумів
19.45 – 20.00 – Казка: Е. Костова: «Епідемія тракторів»
20.00 – 20.30 – Гіт-парад русинських пісень
20.30 – 21.00 – Подоби життя: Н. Корбова – реприза
21.00 – 22.00 – Радіожурнал – реприза
22.00 – 22.30 – Музика національностей – реприза
22.30 – 23.30 – Радіо молодих – реприза
23.30 – 24.00 – Музика національностей – реприза
25.3.2013 – понеділок

19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
26.3.2013 – вівторок
19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)
27.3.2013 – середа
19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
28.3.2013 – четвер
19.30 – 20.00 – Радіоновини (У)
29.3.2013 – п'ятниця
19.30 – 20.00 – Радіоновини (Р)
30.3.2013 – субота (Р)
22.30 – 23.30 – Радіо'єса: «Отець Сергій» – реприза
23.30 – 24.00 – Музика національностей
31.3.2013 – неділя (Р)
19.00 – 19.45 – Село грає, співає і думу думає: Великодній монтаж
19.45 – 20.00 – Казка: З. Ковальчикова: «О мальованім яйці»
20.00 – 20.30 – Музика національностей
20.30 – 21.00 – Літературне віконець: В. Домонтович: «Апостоли»
21.00 – 22.00 – Радіожурнал – реприза
22.00 – 22.30 – Музика національностей – реприза
22.30 – 23.30 – Радіо молодих – реприза
23.30 – 24.00 – Музика національностей – реприза
Зміна програми можлива.

НОВЕ ЖИТТЯ

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR. Ročník 63. Šéfredaktor Miroslav Iljuk. Adresa redakcie: Požiarická 17, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Ročné predplatné 10,40 €. Štvrťročné predplatné 2,60 €. Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlaca@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, Fax: 00421 2 63 839 485, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, tel./fax 051/7725 061. Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Úradu vlády SR – program Kultúra nár. menšín 2013.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видает Союз русинів-українців СР. Рік видання 63. Головний редактор Мировслав Ілюк. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Пожарницька, 17. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.